

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

14 NOVEMBER 1994

ONTWERP VAN DECREET

betreffende het onderwijs VI

AMENDEMENTEN

voorgesteld door de heer L. Martens

Artikel IV. 9

Dit artikel vervangen door wat volgt :

„Artikel IV. 9

In artikel 1 van het koninklijk besluit van 29 juni 1983 betreffende de gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot de beroepsopleiding verstrekt in de onderwijsinstellingen vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 124 en 12.5 van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering, wordt het punt 1 vervangen door de volgende bepaling :

„ 1. Beroepsopleiding : het onderwijs met uitzondering van het kleuter- en lager onderwijs. Wat de onderwijsvorm algemeen secundair onderwijs van het voltijds secundair onderwijs betreft hebben de gevolgen van deze omschrijving hun uitwerking vanaf :

— 1 september 1995 : in het eerste leerjaar van de tweede graad ;

— 1 september 1996 : in het tweede leerjaar van de tweede graad ;

— 1 september 1997 : in het eerste leerjaar van de derde graad ;

— 1 september 1998 : in het tweede leerjaar van de derde graad en het derde leerjaar van de derde graad, ingericht onder de vorm van een voorbereidend jaar op het hoger onderwijs. ”.

Zie :

600 (1993-1994)

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet

— Nr. 2 : Amendementen

Artikel IV. 10

Dit artikel weglaten.

Artikel IV. 13

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Door voorliggende amendementen blijft de mogelijkheid behouden om in het secundair onderwijs niet gemengd onderwijs te organiseren overeenkomstig de modaliteiten die voorzien waren in het KB van 29 juni 1983 betreffende de gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot de beroepsopleiding verstrekt in de onderwijsinstellingen vastgesteld ter uitvoering van de artikelen 124 en 125 van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering¹. Door genoemd KB kan een onderwijsinstelling de inschrijving van een leerling van een ander geslacht weigeren wanneer er binnen een redelijke omschrijving een analoge onderwijsinstelling voorhanden is die open staat voor leerlingen van dit geslacht.

Met betrekking tot de gestelde problematiek kunnen vooraf drie vaststellingen worden gedaan :

1° Het overgrote deel van het onderwijsaanbod in Vlaanderen is van een gemengd type. De niet gemengde onderwijsinstellingen zijn de uitzondering geworden. Het gemeenschapsonderwijs is volledig gemengd. In het gemeentelijk onderwijs zijn er nog enkele niet gemengde lagere scholen. In het katholiek onderwijs is vier vijfde van de secundaire scholen en drie vierde van het lager onderwijs gemengd.

2° Er is een minderheid van inrichtende machten van het vrij onderwijs die, gebruikmakend van hun grondwettelijke vrijheid van organisatie van onderwijs, niet gemengd onderwijs wenst aan te bieden. Een nog relatief grote groep van ouders kiest voor een niet gemengd onderwijs.

3° Ingevolge artikel 4 van de wet van 29 mei 1959 is het onderwijsaanbod in Vlaanderen zeer goed uitgebouwd geworden. Bijgevolg kan elke ouder/leerling binnen een redelijke afstand de school van zijn keuze vinden.²

Voorliggende amendementen zijn gebaseerd op enkele belangrijke overwegingen

1. Het maatschappelijk debat tussen de voorstanders en de tegenstanders van het gemengd onderwijs werd gevoerd eind jaren zeventig-begin jaren tachtig.

Voorliggend amendement heeft niet de bedoeling om deze discussie te heropenen. De fractie waartoe de indiener van het amendement behoort, is overigens voorstander van het concept van de coëducatie.

2. Voor het eerst sinds vele jaren kent men in het secundair onderwijs een relatieve rust. Eerst was er de invoering van het VSO, vervolgens de concurrentiestrijd tussen het type 1 en het type II, en tenslotte de problematiek rond de invoering van het eenheidskader.

Door de voorgenomen maatregel waarbij het gemengd onderwijs wordt opgelegd, dreigt er nu op plaatselijk vlak een concurrentiestrijd te ontstaan tussen onderwijsinstellingen, met ongeveer hetzelfde aanbod, die gedurende decennia vreedzaam naast elkaar bestaan hebben.

3. We leven in een periode waarbij de overheid zichzelf in vraag stelt, waarbij het begrip „een bescheiden overheid” aan belang wint.

Inzonderheid inzake onderwijs wordt vanuit verschillende hoeken gepleit voor een grotere autonomie voor de onderwijsinstellingen. Het recente verslag van de Commissie Samenleving — Onderwijs van de Koning Boudewijnstichting stelt ‘dat de ingevulde autonomie van de scholen moet worden gerespecteerd. Zij moet worden beschermd ondermeer tegen de centrale overheid’.” Het vrij initiatief moet in het onderwijs volop kansen blijven krijgen, omdat het verscheidenheid creëert en dus keuzemogelijkheden voor de ouders.

¹ B.S. 25.08.1983

² B. Pletinck, discussie omtrent het gemengd onderwijs in Vlaanderen, T.O.R.B., 1993-1994, nr. 3).

³ De School staat niet alleen, 1994 — Pelckmans.

Het voorstel van de Vlaamse regering beperkt deze verscheidenheid opnieuw en getuigt daarenboven van een verregaande keizer-koster mentaliteit die in schrill contrast staat met verklaringen inzake deregulering en autonomie.”

In dit verband kan men zich overigens terecht de vraag stellen of dit item behoort tot de grote onderwijskundige uitdagingen voor de komende jaren ?

4. De vrijheid van onderwijs en de invulling die daaraan werd gegeven, bezorgt ons onderwijs een rijke inhoud.

Een belangrijk onderdeel van deze vrijheid behelst de pedagogische vrijheid. Dit laatste impliceert de vrijheid voor de inrichtende macht om de onderwijskundige vormgeving van het verstrekte onderwijs te bepalen, inhoudelijk en didactisch.”

Wanneer een inrichtende macht vanuit zijn pedagogisch project een niet gemengd onderwijs wenst aan te bieden dan moet dit recht kunnen primeren op het recht van een individu om zonder enige belemmering toegang te hebben tot om het even welke instelling. Volgens de Raad van State kan men zich immers niet tegelijkertijd op de gelijkheidsregel en de vrijheidsregel beroepen. De vrijheidsregel heeft voorrang op de gelijkheidsregel omdat de vrijheidsregel de persoon op zich beschermt, terwijl de gelijkheidsregel de persoon in vergelijking met andere personen beschermt.⁶

Het op heden sterk geaccentueerde recht van de individuele leerling op vrijheid van keuze van onderwijsinstelling kan nooit zover gaan dat het actieve onderwijsrecht dode letter wordt. In het arrest Mersch⁷ stelde de Raad van State dat de gelijkheidsregel niet verbiedt dat een vrije onderwijsinstelling op grond van haar levensbeschouwelijk concept kandidaatstudenten of kandidaat-personeelsleden zou weigeren. Immers het gelijkheidsbeginsel verbiedt enkel willekeurig gedifferentieerde behandeling. Gedifferentieerde behandeling die gebaseerd is op rechtmatig gekoesterde — want in de grondwet gewaarborgde — levensbeschouwelijke overtuigingen, is niet willekeurig, aldus de Raad.

Het eenzijdig opleggen van een veralgemeend gemengd onderwijs beperkt daarenboven het grondwettelijk recht van de ouders/leerlingen op vrije keuze van onderwijsinstellingen. Een keuze die gebaseerd kan zijn op belangrijke facetten van het pedagogisch project van de school.

Het advies van de Raad van State op het ontwerp van onderwijs-decreet VI is op dit punt overigens zeer vrijblijvend. De Raad van State wijst de wetgever op zijn belangrijke taak ter zake, en voegt eraan toe dat het de rechterlijke instanties toekomt om de grondwettelijkheid uiteindelijk te toetsen. Belangrijk hierbij is de slotopmerking van de Raad van State dat het Arbitragehof wanneer het zich moet uitspreken over een belangrijk maatschappelijk probleem nagaat of de bestreden norm het resultaat is van een werkelijk debat ten gronde, in en buiten het parlement.

Het lijkt me dat er in casu, behoudens een vrij oppervlakkig advies van de VLOR, geen grondig en goed voorbereid debat over dit probleem werd gevoerd.

5. Wat het advies van de VLOR betreft moet erop worden gewezen dat er niet de minste aandacht werd besteed aan het begrip ‘pedagogische vrijheid’.

Dit advies is overigens ook vanuit juridisch oogpunt eenzijdig : de scholen van het vrij onderwijs worden in dit advies als een functionele openbare dienst bestempeld. Hierbij gaat men voorbij aan de vaststelling dat de instellingen van het vrij onderwijs slechts voor bepaalde aspecten van hun opdracht als een functionele openbare dienst worden beschouwd. Tot op heden is hier de overheersende opvatting dat de relatie tussen een vrije onderwijsinstelling en de ouders van een leerling of de leerling zelf van contractuele aard is. Het is een soort van toetredingscontract. Hier treedt de instelling bijgevolg niet op als een functionele openbare dienst⁸.

De relatie vrijheid van onderwijs (de actieve onderwijsvrijheid) — pedagogisch project — al dan niet gemengd onderwijs wordt evenmin behandeld. Nochtans stelt Jo Baert (auditeur bij de Raad van State)” dat de gelijkheidsregel niet verbiedt dat een vrije onderwijsinstelling op grond van haar levensbeschouwelijk concept kandidaat-studenten of kandidaat-personeelsleden zou weigeren.

⁴ zie Vlaanderen—Europa, 2002 op blz. 125.

⁵ De Groof, De overheid en het gesubsidieerd onderwijs, Brussel, 1985.

⁶ arr. R.v.S., Davisonnr.35.834, van 13 november 1990

⁷ nr. 32.320 van 4 maart 1989

⁸ L. Veny, Rechtsbescherming in het onderwijs, Die Keure, 1990

⁹ T.O.R.B., 1992-1993/2 met verwijzing naar het arrest MERCH, nr. 32.320 van 24 maart 1989

E.Dirix schreef in een annotatie¹⁰ bij het vonnis van de rechtbank Antwerpen dd.22 oktober 1992 (artikel wordt vermeld in het advies van de VLOR) : ‘tegenover de aanspraken van de leerlingen en de ouders staat het even fundamenteel recht van een inrichtende macht om een bepaald pedagogisch model te verdedigen. Ook dit recht moet worden gehandhaafd. Hiertoe mag wel als eis worden gesteld dat de keuze voor het organiseren van niet gemengd onderwijs principieel wordt onderbouwd. In dit verband is ook het arrest dat de Hoge Raad in Nederland aangaande dezelfde problematiek op 22 januari 1988 velde interessant, inzonderheid omdat door de verzoekers beroep werd gedaan op artikel 2 van het Eerste Protocol EVRM. In casu vorderde een joodse vader voor zijn minderjarige zoon de toegang tot een joodse onderwijsinstelling. Hierbij beriep hij zich op het recht op onderwijs. In cassatie werd deze eis afgewezen, waarbij het Hof het rechtmatig oordeelde om een leerling te weigeren wanneer deze leerling volgens de eigen statuten van deze school op basis van zuiver godsdienstige redenen niet past binnen het eigen pedagogisch project. In casu handelde het over een pedagogisch project gebaseerd op een specifiek joodse leer.

Ook de tweede conclusie van het advies van de VLOR — dat artikel 3 van het KB van 29 juni 1983 inconsistent zou zijn met artikel 125,4 van de wet van 28 augustus 1978 — is minstens voor discussie vatbaar.

Het artikel 125,4 van de wet van 28 augustus 1978 is een vertaling van de EG-richtlijn nr.76/207, dd.9 februari 1976 in de Belgische wetgeving. Deze richtlijn schrijft de Lid-Staten voor de nodige maatregelen te nemen om te bereiken dat, de beroepskeuzevoorlichting en de beroepsopleiding en de bij-en omscholing, onder voorbehoud van de autonomie die in sommige Lid-Staten wordt toegekend aan bepaalde privaatrechtelijke opleidingsinstellingen toegankelijk zijn overeenkomstig dezelfde criteria en op dezelfde niveaus, zonder discriminatie op grond van geslacht. Deze richtlijn laat dus de deur open voor de nationale wetgever om aan de vrije onderwijsinstellingen de kans te laten het gemengd onderwijs niet door te voeren, gebruik makend van een eigen invulling van de vrijheid van onderwijs.”

Ook de wet van 28 augustus 1978 respecteerde dit grondwettelijk recht.

Het verslag aan de Koning bij het KB van 29 juni 1983¹² sluit bij deze vaststelling aan. De vraag of de gelijke behandeling inzake toegang tot het beroepsonderwijs noodzakelijkerwijze moet leiden tot verplichte mixiteit van het onderwijs wordt negatief beantwoord. Ook de Raad van State adviseerde in dezelfde lijn, hierbij expliciet verwijzende naar een verklaring van minister W. Demeester-De Meyer : „Het is duidelijk dat de gelijke toegang tot de beroepsopleiding nogal wat stof heeft doen opwaaien, omdat oorspronkelijk door de eenen gevreesd en door de anderen gehoopt werd dat deze gelijke toegang zou leiden tot het verplicht gemengd maken van alle scholen. Dit is geenszins de bedoeling geweest van de EG-richtlijn.”

Ook de derde toelichting bij dit advies inzake het niet geoorloofd zijn van niet concurrentieafspraken, met verwijzing naar een uitspraak in kortgeding van de Rechtbank van Brugge, dd.5.09.1990, is niet zonder enige discussie aanvaardbaar. Vooreerst is het vanuit wetenschappelijk oogpunt niet gewoon om op basis van één uitspraak, dan nog in kortgeding, algemene conclusies te trekken, vervolgens werd deze stelling in andere uitspraken niet herhaald.

De hiervoor vermelde opmerkingen zouden de Vlaamse regering ertoe moeten aanzetten om de verplichting tot gemengd onderwijs af te zwakken en aan de inrichtende machten de kans te laten om, mits eerbiediging van de rechten van de leerlingen op een gedegen beroepsopleiding, niet gemengd onderwijs te organiseren.

Het onderwijsaanbod in Vlaanderen is dermate dat dergelijke vrijheid ook op heden nog moet kunnen.

Hierbij, en als conclusie, wordt de oproep herhaald van de federale regering bij de publikatie van het KB van 29 juni 1983. De regering nodigde hierbij de inrichtende machten uit om mee te werken aan de realisatie van voornoemde doelstellingen. Geen opgelegde mixiteit maar een uitnodiging om geleidelijk tot een veralgemening te komen.

¹⁰ R.W. 1992-1993, nr 16, 19 december 1992, 541

¹¹ Verstegen, Kan een vrije onderwijsinstelling nog leerlingen weigeren ?, T.O.R.B. 91/92/3

¹² B.S. 25.08.1983

Dergelijke handelwijze lijkt beleidsvriendelijker dan het van bovenaf decreteren van een maatregel waarvoor het veld geen vragende partij was.

L. MARTENS
